

Fysisk fastholdelse i hygiejnesituationer (SEL § 126a)

Center Pleje og Omsorg

Lovens betingelser for fysisk fastholdelse i hygiejnesituationer

Det er som udgangspunkt frivilligt for borgeren, om borgeren ønsker (hjælp til) personlig hygiejne. Undtagelsesvist kan det tillades at fastholde borgeren for at sikre gennemførelse af hygiejnen.

Følgende betingelser skal være opfyldt og dokumenteret i CARE, før fastholdelse i hygiejnesituationer lovligt vil kunne anvendes som magtmiddel i forhold til en borger.

- Borgeren har en dokumenteret betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, og han/hun er visiteret til hjælp.
- Hvis borgeren er i stand til at give informeret samtykke, skal alt hvad der er muligt, forinden være foretaget for at opnå borgerens frivillige medvirken til varetagelse af borgerens hygiejne.
- Alle andre muligheder end brug af fastholdelse i hygiejnesituationer skal være forgæves afprøvet eller overvejet, herunder om borgerens basale behov for personlig hygiejne med respekt for borgerens selvværd og livsførelse kan varetages på anden vis, eksempelvis ved ændring af rutiner, motivationsmetoder mm.
- Fastholdelse i hygiejnesituationer kan kun ske efter forudgående tilladelse fra Borgervisitationsafdelingen og kun, hvis det er absolut nødvendigt for at kunne varetage omsorgspligten i forbindelse med følgende situationer:
 - Tandbørstning
 - Barbering
 - Hårvask, badning og tøjskift
 - Klipping af hår og negle
 - Skiftning af bleer og bind
 - Plejning af hud
 - Fjernelse af madrester i kindpose og mundhule

Listen er udtømmende, dvs. der er ikke andre situationer, hvor fastholdelse af hygiejnemæssige grunde er tilladt.

- Borgervisitationens tilladelse skal være tidsbegrænset (maksimalt 3 måneder, hvorefter der kan søges forlængelse til maksimalt 6 måneder). Herefter vil Borgervisitationsafdelingen ikke længere kunne give tilladelse.
- Tilladelsen fra Borgervisitationen skal indeholde en konkret beskrivelse af, hvilke konkrete hygiejneforhold tilladelsen vedrører.
- Akut fastholdelse i hygiejnesituationer (uden Borgervisitationens forudgående tilladelse) kan kun ske, hvis betingelserne for udøvelse af nødret er opfyldt.

Ibrugtagning - når tilladelsen fra Borgervisitation er givet

- Fastholdelsen må kun ske i overensstemmelse med tilladelsens indhold og **ikke** i forbindelse med øvrige hygiejnesituationer.
- Personalet må kun anvende hænder, arme og overkrop til fastholdelsen. Det er ikke tilladt at bruge sin kropsvægt til at holde borgeren nede, ligesom det ikke er tilladt at bruge hjælpemidler til fastholdelsen.
- Fastholdelsens intensitet må aldrig få karakter af et legemligt overgreb.
- Personalet skal løbende vurdere, om der er mulighed for at iværksætte andre foranstaltninger end magtanvendelse via fastholdelse i hygiejnesituationer.

Registrering og indberetninger

Godkendt brug af fastholdelse i hygiejnesituationer skal registreres første gang tilladelsen tages i brug og efterfølgende hver gang, borgeren modsætter sig brugen.

Registrering skal foretages straks og senest dagen efter episoden har fundet sted af den medarbejder, der har fastholdt borgeren.

Lederen har pligt til at sørge for opfølgning og refleksion og at indsende indberetningsskemaerne (Socialstyrelsens skema 1) en gang hver måned.

Udarbejdelse af handleplan

SEL § 136 stk. 2 pålægger kommunen at udarbejde en handleplan for alle personer, overfor hvem der er truffet beslutning om magtanvendelse. Handleplanen udarbejdes af lederen og skal indeholde:

- Formålet med indsatsen således at behovet for indgreb kan afsluttes
- Hvilken indsats, der er nødvendig for at opnå formålet
- Den forventede varighed af indsatsen

Dokumentationskrav

I forbindelse med magtanvendelsen skal følgende punkter dokumenteres i CARE:

- Formålet med magtanvendelsen.
- Hvad der forgæves er gjort/overvejet for at undgå magtanvendelsen
- At der er søgt og opnået forhåndsgodkendelse.
- Hvornår magtanvendelsen er sat i værk.

- Hvilket tilsyn, lederen har besluttet under magtanvendelsen, overvejelserne herom og hvornår der er ført tilsyn.

Omsorgsmidler

Foranstaltninger, som udelukkende iværksættes med henblik på at skabe øget tryghed eller forhindre skader og som ikke samtidig mod borgerens vilje forhindrer denne i at flytte sig fra et sted til et andet, er ikke magtanvendelse – men er det man kalder omsorgspligt.

Eksempel:

Klaus, der er dement, kan godt selv gå i bad, men udviser utryghed. Personalet har fundet ud af, at denne utryghed forsvinder, hvis en medarbejder holder fast i overarmen på Klaus, mens han bader. Medarbejderen giver slip, så snart Klaus gør tegn til at han vil ud af badet igen.

Akut behov for fastholdelse i hygiejnesituationer (nødret)

Fastholdelse i hygiejnesituationer, uden forhåndsgodkendelse, må kun finde sted i nødstilfælde. Læs nedenstående eksempel:

”Marie bruger ble og vil kun medvirke til at få bleen skiftet af 3 bestemte medarbejdere, som alle har sygemeldt sig fredag morgen. Plejehjemslederen tror på, at andre medarbejdere vil kunne motivere Marie til at acceptere bleskift af andre af stedets ansatte, men fredag eftermiddag er det endnu ikke lykket, og Marie viser tydelige tegn på gener og ubehag. Personalet er bekymret, fordi Marie i forvejen lider af hudløshed og eksem i bleområdet. Lægen har indskærpet, at det er vigtigt med hyppige bleskift. Af hensyn hertil og til Maries værdighed (lugtgener og udsivning) er der ingen tvivl om, at bleskift ikke kan vente længere. En tilladelse kan i givet fald først indhentes mandag morgen, dvs. 2 ½ døgn senere.”

I denne situation vil betingelserne for akut fastholdelse (= uden tilladelse fra Borgervisitationen) ved skift af ble og tøjskift være opfyldt, fordi:

- Det er absolut nødvendigt for at varetage omsorgspligten.
- Det er ikke muligt at gennemføre nødvendigt bleskift på anden vis.
- Ulovligheden (at der ikke er tilladelse) er af mindre betydning i forhold til den skade, der afværges.
- Situationen har ikke kunnet forudses.

Fastholdelse i hygiejnesituationer, uden godkendelse, skal registreres straks og senest dagen efter episoden. Indberetningsskemaet (Socialstyrelsens skema 2) skal indsendes senest på 3. dagen efter magtanvendelsen har fundet sted.

Fysisk fastholdelse i hygiejnesituationer – borgere i egen bolig

Reglerne om fastholdelse i hygiejnesituationer gælder også for borgere, der modtager personlig hjælp i egen bolig. Også ved fastholdelse af borgere i egen bolig under bleskift, badning eller i anden hygiejnesituation, skal der være en forudgående tilladelse fra Borgervisitation medmindre, der opstår et akut behov.

Al fastholdelse skal indberettes på Socialstyrelsens skema 1 (hvis forhåndsgodkendt), eller skema 2 (hvis akut behov) efter ovenstående retningslinjer.